

CZU: 37.013.3:005.6

ASIGURAREA CALITĂȚII EDUCAȚIEI ÎN ȘCOALĂ

*Violeta Iulia HOLMANU, prof. înv. primar, grad didactic I,
Școala Gimnazială Nr. 1, Pildești, județul Neamț, România*

Summary. *To define a quality school we have to go through everything: the school climate, the physical environment, the curriculum, the relationships between teachers, students and the community. Indicators of the quality school appear in each lesson, auxiliary material, methodical activity, meeting with parents, aspect of a recreation, discussion in the chancellery between teachers, meeting between the principal and local authorities; they can be observed in the process of organizing a teachers' council or in any informal discussion between teachers and students in the school hallways. Thus, a "quality school" aims at a set of factors, not just a lesson, a program, a class or a teacher. But, the quality of the didactic process is only a link through which we ensure the quality of education. The way in which it is integrated into the educational offer of the school is the "key to success".*

Keywords: *school, teachers, students, parents, community, quality.*

*”Calitatea nu este niciodată accidentală.
Este întotdeauna rezultatul unui efort inteligent.
Este modul de a produce ceva superior”.*
J. Ruskin

Educația, din punct de vedere etimologic, reprezintă influențarea sistematică și conștientă a dezvoltării facultăților intelectuale, morale și fizice ale copiilor și tineretului precum și totalitatea metodelor folosite în acest scop. Calitatea în educație se referă la totalitatea însușirilor esențiale ale sistemului educațional și reprezintă „valoarea pe care societatea o acordă serviciilor educaționale și educației în ansamblul ei”. Definită de clienții/beneficiarii serviciilor educaționale ca un ansamblu de caracteristici ale unui program prin care sunt îndeplinite așteptările lor, calitatea educației :

- să fie construită pe valori împărtășite ,pe baza unor experiențe și rezultate valoroase; ea nu trebuie produsă la comandă prin efectul unei legi sau act normativ
- să fie produsă de oameni pentru oameni, responsabilitatea revenind nu doar școlii ci întregii societăți
- să fie asigurată printr-un sistem explicit de principii, criterii, standarde și indicatori
- să fie oferită de instituții responsabile și promovată de liderii educaționali
- să respecte autonomia individuală având la bază autonomia instituțională
- să fie orientată pe rezultate
- să se realizeze în dialog și prin parteneriat
- să fie centrată pe beneficiarii serviciilor educaționale asigurând participarea actorilor educaționali și valorizând resursele umane

- să se bazeze pe inovație și pe diversificare înțelegând interdependența dintre furnizorii și beneficiarii implicați în oferta educațională

La nivelul școlii, calitatea în educație nu este un produs al funcționării ei în condiții normale. Pornind de la acest reper, esențial în asigurarea unui proces educațional optim, calitatea poate fi definită prin negociere între școală și comunitate și apoi asumată în parteneriat, nu impusă pe cale ierarhică.

Asigurarea calității în învățământul preuniversitar este reglementată într-un cadru legal prin legi și acte normative. Managementul calității în educație reprezintă nu doar știința organizării și conducerii calității în sistemul educațional ci și activitatea desfășurată în acest sens.

Calitatea educației este asigurată de:

- actorii educaționali (elevi, părinți, cadre didactice, conducerea școlii) având rol în producerea / generarea și realizarea educației de calitate;
- Comisia pentru evaluarea și asigurarea calității care are rol în asigurarea calității și în evaluarea internă a calității educației;
- Agenția Română de Asigurarea Calității în învățământul preuniversitar care are rolul de evaluare externă a calității educației.

Asigurarea calității educației în context formal se realizează mai ales prin modul în care cadrul didactic organizează demersul didactic, pentru atingerea competențelor vizate de programa. În viziune modernă, rolul profesorului este de a facilita și intermedia învățarea, de a fi partener în învățare, de a-i ajuta pe elevii săi să înțeleagă, să argumenteze puncte de vedere proprii, de a alege strategii adecvate prin care să-i pregătească pe elevi să facă față și să se integreze optim unei societăți aflate într-o dinamică fără precedent.

Modalitățile de realizare a învățării urmăresc formarea de competențe și deprinderi practice cu accent pe învățarea prin cooperare. Situațiile de învățare create trebuie să-i încurajeze pe elevi să exprime puncte de vedere proprii, să colaboreze în rezolvarea sarcinilor de lucru, să-i incite la căutare.

Rolul școlii în realizarea finalităților învățământului obligatoriu constă în conducerea elevilor către: demonstrarea gândirii creative, folosirea diverselor modalități de comunicare în situații reale și contexte variate, înțelegerea și utilizarea tehnologiilor în mod adecvat, dezvoltarea capacității de investigare și valorizare a experienței personale, precum și alte capacități și aptitudini, spre exemplu: capacitatea de adaptare la situații diferite, contribuția la construirea unei vieți de calitate, construirea unui set de valori individuale și sociale, dar și orientarea comportamentului și carierei în funcție de acestea.

Așa cum preciza R.B. Iucu „*construcția unei strategii se situează în contextul definit de variabile specifice unei situații de învățare*” [3, p. 54]. Prin prisma acestor variabile se proiectează demersul didactic la fiecare lecție; variabile precum: tipuri de obiective urmărite, particularități ale clasei de elevi, natură disciplinei și structura sa logico-teoretică, cunoașterea elevilor în ceea ce vizează motivația școlară, capacitățile intelectuale, factorii de personalitate; timpul disponibil, mijloace didactice de care dispunem și particularități personale.

Pe parcursul activității profesionale a unui cadru didactic sunt situații când apar discrepanțe între obiectivele programei și nivelul real de pregătire al elevilor; în acest caz se analizează aceste discrepanțe, se identifică nevoile de educație și se proiectează activitatea didactică explicit

acestor nevoi. În cazul discrepanțelor negative se elaborează activități de recuperare, iar în cazul celor pozitive activități de formare specială pentru performanțe școlare.

Școală trebuie să contribuie la egalizarea șanselor tuturor copiilor la educație și la dezvoltarea potențialului lor, precum și la orientarea pregătirii școlare și profesionale. În învățământul contemporan se pune accentul pe funcția formativă a acestuia.

În elaborarea strategiilor didactice orientarea modernă a determinat noi roluri pentru fiecare participant la actul învățării, noi modalități de realizare a învățării, alte perspective de evaluare.

„Societatea contemporană își duce existența într-o lume a deschiderii, când mâine este necesar să știm mai mult și altfel decât astăzi, să fim capabili a face ceva ce nu am făcut niciodată în perioada în care am învățat să facem ceva.” [5, p.1].

În instruire, datorită multiplelor valențele formative pe care le au, strategiile interactive sunt indispensabile pentru asigurarea calității educației. Strategiile didactice interactive sunt caracterizate de dinamism, ele stimulează o cunoaștere activă, prin participări și asocieri la situații practice; învățarea fiind un proces activ și constructiv. Spre deosebire de situațiile de învățare în care elevii sunt simpli ascultători atunci când sunt implicați activ, când participa la construirea propriei cunoașteri copiii învață cu plăcere și mai temeinic. Prin folosirea acestor strategii sunt create o diversitate de situații în care cunoștințele sunt transferabile în alte contexte, aplicabile și în alte situații decât cele în care au fost însușite. Interesele elevilor, curiozitatea acestora sunt stimulate mai ales dacă sunt utilizate situații **din viață reală pentru viață reală**.

Strategiile didactice interactive au un rol important în dezvoltarea capacităților/abilităților sociale, de comunicare între participanți prin promovarea lucrului în echipa. Un plus al strategiilor didactice interactive, comparativ cu lucrul individual, constă în faptul că grupul repartizează sarcinile între membrii săi, iar bucuria reușitei este mai mare dacă este împărtășită cu ceilalți. Baza acestor strategii este căutarea-cercetarea, învățarea prin sprijin reciproc stimulând astfel participările individuale, **antrenând întregă personalitate** a participanților: abilități cognitive, afective, volitive, sociale. *„Strategiile didactice interactive presupun crearea unor programe care să corespundă nevoii de interrelaționare și de răspuns diferențiat la reacțiile elevilor.”*[4, p.28].

Conflictele socio-cognitive, favorizate de interactivitate, sunt stimulative pentru învățare, construirea unei corelații între legăturile psihosociale și structura cognitivă a grupului constituie resurse de progres în învățare pentru toți elevii.

Activ este elevul care *„depune efort de reflecție personală, interioară și abstractă, care întreprinde o acțiune mintală de căutare, de cercetare și redescoperire a adevărilor, de elaborare a noilor cunoștințe. Activismul exterior vine deci să servească drept suport material activismului interior, psihic, mental, să devină un purtător al acestuia.”* [1, p. 73].

Dezvoltarea funcțiilor cognitive, a sistemelor conceptuale este dependentă de dezvoltarea limbajului, acesta fiind indispensabil structurării, fixării, păstrării și reactualizării informației, dar și a transmiterii acesteia între membrii grupurilor. Având în vedere acest aspect se evidențiază încă o dată importanța folosirii strategiilor didactice interactive.

După cum spune Oprea C. L., pentru a asigura succesul interacțiunii în grup profesorul trebuie să dezvolte la copii abilități cum ar fi:

- capacitatea de comunicare;

- capacitatea de a trimite și a primi feed-back-uri;
- capacitatea de a ascultă activ (prelucrând informația);
- capacitatea de a fi receptiv, de a acceptă și susține diferențele de opinie;
- capacitatea de a reflectă și de a fi selectiv în a se concentra asupra priorităților;
- capacitatea de a primi și oferi ajutorul colegilor.

„Într-o societate postmodernistă, cunoașterea trebuie să fie funcțională, utilă; înveți nu doar pentru a ști și a stoca o serie de informații din diferite domenii, pentru a demonstra cât de educat ești, ci, înveți pentru a face, pentru a folosi ceea ce știi, pentru a aplică ceea ce ai acumulat, în folosul tău și al celorlalți. A ști ce să faci cu ceea ce ai învățat este dezideratul major al educației postmoderniste.” [4, p. 111].

Aspectele ce asigură calitatea educației în context formal prin utilizarea interactivității:

- lucru în grupuri mici elevii: se simțeau stimulați, iar responsabilitatea rezolvării sarcinii de lucru era maximă, spre deosebire de activitățile individuale;
- în planul dezvoltării socio-afective influențele erau favorabile, elevii care de obicei aveau conflicte colaborau pentru rezolvarea sarcinii de lucru;
- interesul pentru temele de lucru date era sporit în cazul lucrului în echipa;
- elevii care de obicei se blocau emoțional din punct de vedere al creativității se manifestau spontan și productiv;
- elevii care de regulă refuzau să lucreze, din frică de a greși, treptat au început să se integreze în activitatea grupului antrenându-se cu ceilalți;
- elevii manifestau respect reciproc, rezolvarea sarcinii de lucru comune îi făcea să fie „de aceeași parte”;
- în cazul reușitelor apare entuziasm comun, manifestat deschis și apreciere sincer formulată ;
- se formează comportamente de sprijin reciproc, de întraajutorare;
- elevii manifestau o mai bună comunicare, o adevărată rețea de dialoguri;
- elevii împărtășesc păreri, cerând sprijinul grupului în anumite situații ,fără rețineri;
- elevii manifestau flexibilitate și creativitate;
- elevii lucrează cu plăcere într-o atmosferă degajată.

Concluzionand, sunt aspecte ce țin de formarea și dezvoltarea personalității umane pe toate dimensiunile acesteia, deci o veritabilă educație de calitate.

În ceea ce privește evaluarea, metodele de evaluare sunt factorii principali în sporirea calității educației școlare. Ele constituie căile pe care le urmează cadrul didactic împreună cu elevul/elevii săi în demersul evaluativ.

Metodele de evaluare se împart în: metode tradiționale de evaluare și metode moderne, alternative și complementare de evaluare. Caracterul complementar al noilor metode „*implică faptul că acestea completează arsenalul instrumental tradițional (metode orale, scrise, practice) și se pot utiliza simultan în procesul evaluativ. Caracterul alternativ presupune o înlocuire cvasitotală a metodelor clasice cu cele moderne.*” [2, p. 384].

Metodele tradiționale de evaluare (probele orale, probele scrise, probele practice) reprezintă „piatră de temelie” în dezvoltarea metodelor moderne (referatul, investigația, proiectul, portofoliul, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor, autoevaluarea). Acestea din urmă, „noul”, se îmbină perfect cu „vechiul”, împreună coexistând și

fiind la fel de valoroase. De exemplu, proba scrisă este foarte prețuită și utilizată și în prezent pentru că, prin intermediul ei, se poate evalua un număr mare de elevi într-un timp scurt, pe baza unor criterii stabilite dinainte. Însa și portofoliul întocmit de către elev este una dintre metodele de evaluare moderne în care se mai păstrează tradiționalul – este o proba scrisă. Însa, el oferă o perspectivă de ansamblu asupra activității elevului pe o perioadă mai lungă de timp, depășind neajunsurile altor metode tradiționale de evaluare cu caracter de sondaj în materie și între elevi. De aceea, cele două tendințe metodologice trebuie să se împletească funcțional una cu cealaltă, să existe o completare optimă și fructuoasă.

Pentru că evaluarea să fie formativă, este necesar să existe o combinație de metode care să răspundă cerințelor și așteptărilor. Prin aplicarea metodelor alternative de evaluare se pot sublinia unele efecte formative ale acestora.

Folosirea metodelor alternative de evaluare încurajează crearea unui climat de învățare plăcut, relaxat, elevii fiind evaluați în mediul obișnuit de învățare, prin sarcini contextualizate; realizează experimente, elaborează proiecte, alcătuiesc portofolii, acestea fiind în același timp și sarcini de instruire și probe de evaluare. Este important că elevii să înțeleagă criteriile de evaluare, procesul evaluativ, pentru a putea reflecta asupra performanțelor obținute, a le explica și a găsi modalități de progres. Evaluarea nu trebuie să se realizeze în raport cu ceilalți, pentru că scopul nu este de a-i ierarhiza, ci de a observa evoluția, progresul, achizițiile.

Însa, nicio metodă în sine nu este suficientă, oricât de bine ar fi stăpânită și oricât de corect ar fi aplicată. Combinarea tuturor metodelor de evaluare vor avea drept rezultat asigurarea unor judecați de valoare corecte. Nu există o metodă ideală de evaluare. Atât cele tradiționale, cât și cele moderne sunt la fel de fructuoase pentru evaluarea elevilor, atâta timp cât sunt bine gândite și bine aplicate de către cadrul didactic, mai ales dacă ele se întrepătrund.

„Răbdarea, încrederea, iubirea sunt elemente care aduc lumina în sufletele copiilor, iar copiii își vor aminti întreagă viață de cei care au contribuit la desăvârșirea lor personală. A fi educator este, fără îndoială, meseria cea mai importantă și nobilă a omenirii, pentru că are acces direct la sufletele copiilor, iar de eforturile depuse de educatori depinde întreagă evoluție umană.” [4, p. 302].

BIBLIOGRAFIE

1. CERGHIT, I. Metode de învățământ. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1997.
2. CUCOȘ, C. Pedagogie. Iași: Editura Polirom, 2002.
3. IUCU, R. B. Teoria și metodologia instruirii. București: P.I.R., 2005.
4. OPREA, C. L. Strategii didactice interactive. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2008.
5. NICULESCU, R. M. Drama și metaforă în educație. Brașov: Editura Universității Transilvania, 2006.